

Otočec, 14. april 2011

ODGOVORNOST ZA OKOLJSKO ŠKODO

Dušan Pichler, Ministrstvo za okolje in prostor

Pravo Evropske unije

Direktiva 2004/35/ES EP in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode (UL L, št. 143 z dne 30. 4. 2004)

Direktiva 2006/21/ES EP in Sveta z dne 15. marca 2006 o ravnanju z odpadki iz rudarskih in drugih ekstraktivnih dejavnosti (UL L, št. 102 z dne 11. 4. 2006)

Direktiva 2009/31/ES EP in Sveta z dne 23. aprila 2009 o geološkem shranjevanju ogljikovega dioksida (UL L, št. 140 z dne 5. 6. 2009)

Pravo Republike Slovenije
(prenos direktive)

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja
(ZVO-1B; Ur. l. RS, št. 70/08)

1. Uredba o vrstah ukrepov za sanacijo okoljske škode (Ur. l. RS, št. 55/09)
2. Pravilnik o podrobnejših merilih za ugotavljanje okoljske škode (Ur. l. RS, št. 46/09)
4. Uredba o ugotavljanju stroškov (v pripravi)

Predmet škode:

- rastlinske in živalske vrste ter njihovi habitati po predpisih o ohranjanju narave, zavarovani na ravni EU,
- vode,
- tla.

Vrsta škode:

- neposredna nevarnost za povzročitev okoljske škode,
- okoljska škoda,

Ne vsaka, pač pa le večja škoda!

Odgovornost za:

- obratovanje naprave ali obrata ali izvajanje dejavnosti, vključno z ravnanjem z rudarskimi odpadki, za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje ali potrdilo o vpisu v evidenco po ZVO-1,
- proizvodnjo, uporabo, skladiščenje, predelavo, polnjenje, izpust v okolje ali prevoz znotraj obrata nevarnih snovi ali pripravkov po Zakonu o kemikalijah, fitofarmaceutskih sredstev po Zakonu o fitofarmaceutskih sredstvih ter biocidnih proizvodov po Zakonu o biocidnih proizvodih,
- odvzem ali zajezitev vode, za katero je treba pridobiti vodno pravico po zakonu o vodah,

Odgovornost za:(nadaljevanje)

- prevoz nevarnih snovi ali onesnaževal po cesti, železnici, notranjih plovni poteh, po morju ali zraku po Zakonu o prevozu nevarnega blaga
- uporabo gensko spremenjenih organizmov v zaprtih sistemih, njihovo namerno sproščanje v okolje ali dajanje v promet skladno s predpisi o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi, vključno s prevozom po Zakonu o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi
- čezmejno pošiljanje odpadkov po predpisih EU in izvršilnimi predpisi na podlagi ZVO-1
- geološko shranjevanje ogljikovega dioksida (predlog ZVO-1C).

Za osebe, ki se ukvarjajo z naštetimi dejavnostmi, velja objektivna odgovornost!

Odgovornost za:(nadaljevanje)

Oseba, ki izvaja drugo dejavnost, je odgovorna le za povzročitev neposredne nevarnosti za nastanek okoljske škode ali za nastanek okoljske škode na zavarovanih rastlinskih ali živalskih vrstah, njihovih habitatih in habitatnih tipih, ne pa tudi na vodah ali tleh.

Za osebo, ki izvaja drugo dejavnost, velja krivdna odgovornost!

Ugotavljanje škode:

zavarovane rastlinske in živalske vrste ter njihovi

habitati: Uredba o zavarovanih prostoživečih rastlinskih vrstah (Ur. l. RS, št. 46/04 in ostali), Uredba o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah (Ur. l. RS, št. 46/04 in ostali) in Uredba o habitatnih tipih (Ur. l. RS, št. 112/03 in ostali)

vode: Uredba o stanju podzemnih voda (Ur. l. RS, št. 25/09), Uredba o stanju površinskih voda (Ur. l. RS, št. 14/09), Pravilnik o monitoringu podzemnih voda (Ur. l. RS, št. 31/09) Pravilnik o monitoringu stanja površinskih voda (Ur. l. RS, št. 10/09)

tla: Uredba o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednostih nevarnih snovi v tleh (Ur. l. RS, št. 68/96)

Obveznosti povzročitelja:

V primeru neposredne nevarnosti za nastanek okoljske škode:

- izvedba preprečevalnih ukrepov,
- seznanitev ministrstva.

V primeru okoljske škode:

- izvedba ukrepov za omejitev škode,
- seznanitev ministrstva, predlog sanacijskih ukrepov
- izvedba sanacijskih ukrepov, ki jih določi ministrstvo.

Stroški

Povzročitelj krije stroške:

- izvedbe preprečevalnih ukrepov,
- izvedbe omejevalnih in sanacijskih ukrepov,
- druge stroške, ki jih na podlagi predpisa vlade določi ministrstvo.

Povzročitelj ni dolžan kriti stroškov, če dokaže:

- da je okoljsko škodo ali neposredno nevarnost za njen nastanek povzročila tretja oseba, škoda pa je nastala kljub temu, da so bili izvedeni ustrezni varnostni ukrepi, ali,
- da je okoljska škoda ali neposredna nevarnost za njen nastanek nastala zaradi izpolnitve obvezujočega ukaza ali navodila oblastnega organa, razen če je bilo to izdano po emisiji ali dogodku, ki ga je povzročila dejavnost te osebe.

Stroški (nadaljevanje)

Ministrstvo zaradi zavarovanja izvedbe ukrepov ob izdaji odločbe predlaga vpis zastavne pravice na premoženju povzročitelja, bančno garancijo ali drugo obliko zavarovanja plačila v korist ministrstva, v višini ocenjenih stroškov izvedbe sanacijskih ukrepov.

Ministrstvo predlaga izbris zastavne pravice ali opravi druga dejanja za prenehanje zavarovanja, če povzročitelj uspešno izvede vse preprečevalne oziroma sanacijske ukrepe.

Ministrstvo ima pravico zahtevati povračilo stroškov za izvedbo ukrepov v 5 letih od dne, ko so bili ukrepi izvedeni ali ko je bil ugotovljen povzročitelj okoljske škode, kar koli je kasneje.

Pravice drugih oseb

- a. pravna ali fizična oseba, ki je prizadeta zaradi okoljske škode
- b. nevladna organizacija s statusom nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na podlagi 153. člena ZVO-1
 - obvesti ministrstvo o okoljski škodi (obvestilo mora izkazovati obstoj okoljske škode) in zahteva, da ukrepa
 - ministrstvo preuči obvestilo, in če oceni, da je relevantno, ga pošlje domnevnemu povzročitelju, ki mora na navedbe odgovoriti v 14 dneh.
 - ministrstvo določi obveznost izvedbe sanacijskih ukrepov, če ugotovi, da je prišlo do okoljske škode.

Te pravice le v primeru nastanka okoljske škode, ne pa tudi v primeru povzročitve nevarnosti za nastanek okoljske škode!

Finančna jamstva (14. člen Direktive 2004/35/ES)

Države članice morajo sprejeti ukrepe, s katerimi spodbujajo razvoj instrumentov finančnega jamstva in trgov z njimi (tudi pri plačilni nesposobnosti), ki jih podjetja lahko uporabijo za zavarovanje svoje odgovornosti.

Možnosti: prostovoljno ali obvezno zavarovanje (splošno, ELD), bančna garancija, različne oblike skladov, ...

RS: - Relativno slabo poznavanje zakonodaje
- podjetja zainteresirana za možnost obveznega zavarovanja ali ustanovitve javnega sklada

Čezmejna škoda

a. sodelovanje držav članic v primeru nastanka okoljske škode na območju ene od njih,

b. če je do okoljske škode prišlo na območju Republike Slovenije, njen izvor pa je v drugi državi članici, ministrstvo obvesti pristojni organ te države in Komisijo EU ter predlaga sprejetje ustreznih ukrepov. Ministrstvo mora zahtevati povračilo stroškov, ki so nastali zaradi izvedbe ukrepov v republiki Sloveniji.

Zastaranje in veljavnost

a. Odgovornost za okoljsko škodo zastara v 30 letih od dogodka, ki je škodo povzročil, če v tem času ni bil proti povzročitelju sprožen noben postopek ugotavljanja odgovornosti.

b. Odgovornost se ne ugotavlja za okoljsko škodo, ki je nastala pred dnem uveljavitve ZVO-1B, to je 26. julijem 2008 (Direktiva: 30. aprilom 2007).

c. Odgovornost se ne ugotavlja za okoljsko škodo, ki jo je povzročila dejavnost, ki se je končala pred 26. julijem 2008 (Direktiva: 30. aprilom 2007).